

Wilsverklaring

Euthanasie met wilsverklaring bij dementie: slechts een op vijf huisartsen vindt het kunnen

Een wilsverklaring op papier is voor veel huisartsen niet genoeg: zij vinden een mondeling euthanasieverzoek cruciaal. Beeld Getty Images

Wie ernstig dement is, kan euthanasie krijgen met een eerder opgeschreven wens, zo staat in de wet. Maar een grote groep huisartsen denkt daar anders over, blijkt uit onderzoek.

Marten van de Wier 4 mei 2022, 16:03

Voor wie ooit euthanasie wil kunnen krijgen alleen op basis een wilsverklaring op papier, bijvoorbeeld bij dementie, kan het nog knap lastig worden een arts te vinden die meewerkt. Slechts één op de vijf huisartsen vindt dat een dokter euthanasie kan geven op basis van een schriftelijk verzoek, op het moment dat een patiënt er niet meer om kan vragen.

Voor twee op de vijf huisartsen is het cruciaal dat de patiënt er mondeling om vraagt. De rest vindt dat euthanasie ‘misschien’ kan op basis van een schriftelijke wilsverklaring. Dat blijkt uit een onderzoek onder ruim vierhonderd huisartsen, dat woensdag verscheen in het [Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde](#). De onderzoekers vroegen artsen naar hun ‘persoonlijke mening’ over euthanasie bij deze groep.

Een op de tien heeft wens op papier

Een arts mag een patiënt euthanasie verlenen op basis van een wilsverklaring op papier. Dat staat in de euthanasiewet, en werd door de Hoge Raad bevestigd in 2020. Een op de tien Nederlanders heeft een euthanasiewens opgeschreven.

Vorig jaar [kregen ruim 7500 Nederlanders euthanasie](#), 80 procent van hun huisarts. Zes mensen met vergevorderde dementie kregen euthanasie op basis van hun wilsverklaring. De Nederlandse Vereniging voor een Vrijwillig Levens einde (NVVE) denkt dat er een veel grotere groep is in deze categorie die wel euthanasie had gewild, maar niet heeft gekregen. Patiënten met beginnende dementie krijgen vaker euthanasie: vorig jaar ruim 200 keer. Zij kunnen er zelf nog om vragen.

‘Praat op tijd met je arts’

“Veel mensen denken ‘als ik het opschrijf, dan krijg ik het ook’”, stelt huisarts Jaap Schuurmans, een van de onderzoekers. Volgens Schuurmans laat de studie zien dat dat een illusie is. Hij raadt patiënten aan op tijd met hun arts te praten over hun wens. “Laat je goed informeren. Zonder de blinde verwachting dat je gehoor zult vinden.”

Met de uitspraak van de Hoge Raad eindigde twee jaar terug een jarenlange discussie over euthanasie bij dementie, die begon toen verpleeghuisarts Marinou Arends werd vervolgd. Zij werd uiteindelijk ontslagen van strafvervolging. De richtlijnen voor artsen over euthanasie werden daarna aangepast.

Schuurmans speelde een prominente rol in het debat: hij was een van de initiatiefnemers van de actie ‘[Niet stiekem bij dementie](#)’. 450 artsen tekenden een petitie waarin ze afstand namen van het handelen van Arends, en verklaarden zelf geen dodelijke injectie te zullen geven op basis van een wilsverklaring op papier.

“We hebben daar kritiek op gekregen, dat het ‘grote stappen, snel thuis’ was om zo te oordelen”, zegt Schuurmans. “Dat heb ik me aangetrokken. Dit is echt een objectief onderzoek, gedreven door nieuwsgierigheid.” De representatieve steekproef van artsen is gemaakt op basis van een database van onderzoeksinstituut Nivel.

‘Heel teleurstellend’

Wat zijn de bezwaren van artsen? Volgens Schuurmans blijkt uit eerder onderzoek dat veel artsen het lastig vinden om te beoordelen hoe ‘vrijwillig’ en ‘weloverwogen’ een euthanasieverzoek op papier tot stand is gekomen. “Was iemand goed geïnformeerd? En wat toen gold, geldt dat nu nog? Hoe kun je bij het noteren weten wat je te wachten staat, en wat dan je mogelijkheden zijn?”

Bestuurslid Dick Bosscher van de NVVE ziet een andere mogelijke verklaring: gebrek aan kennis bij de artsen. “Dit gaat namelijk recht tegen de uitspraak van de Hoge Raad in.” De NVVE denkt dat het vooral – onterechte – angst voor de rechter is die zorgt dat artsen geen euthanasie verlenen. Als het echt gaat om de mening van artsen, ‘is dat heel teleurstellend’, vindt Bosscher. “Dit is niet in het belang van hun patiënten.”

De NVVE wil dat artsen de wettelijke plicht krijgen om hun patiënt door te verwijzen als ze zelf niet bereid zijn euthanasie te verlenen. “Het eindigt nu te vaak bij een arts die niet wil.”

Lees ook:

Nog nooit kregen zoveel mensen euthanasie als vorig jaar: 7666

Ernstig zieken kozen vorig jaar vaker voor euthanasie. Het gaat om 4,5 procent van alle sterfgevallen. [Dat is hoger dan ooit, ondanks dat veel mensen aan corona stierven.](#)